

KM 13/00 Etisk handel i Norge - Den norske kirkes ansvar - VEDTAK

“Forbruk og rettferd”-vedtaket på Kirkemøtet 1996 (KM-sak 10/96), er ført videre i et samarbeid med kontaktpersoner i bispedømmene, Kirkens Nødhjelp og Norges kristne råd, samt andre organisasjoner. En evaluering skal komme til Kirkemøtet 2001, men allerede nå er det grunn til å melde om betydelig framgang på enkelte områder, for eksempel punktet ”merkeordning for rettferdige varer”. Her het det: ”Bevisste valg vil presse fram endringer. Vårt økonomiske system er summen av de valg vi gjør som forbrukere. Den norske kirke må arbeide for at det blir innført rettferdige varer i Norge, slik at disse blir tilgjengelige i alle dagligvarebutikker.”

Merknader fra kirkemøtekomiteen:

Et nytt og avgjørende initiativ Komiteen understreker at arbeidet med Initiativ for Etisk Handel er viktig for å fremme økt forbrukerbevissthet. Videre kan Initiativ for Etisk Handel være en hjelp til å synliggjøre at det er en sammenheng mellom våre valg som forbrukere og de livsbetingelsene som produsentene får. Det viktige er ikke bare varenes innhold og kvalitet, men også hvordan varene er framstilt.

Komiteen ser samtidig at Initiativ for Etisk Handel har høye målsettinger. Dersom dette arbeidet skal lykkes, er det viktig at arbeidet rettes inn mot de sentrale beslutningsnivåene. Et slikt arbeid medfører ikke at tiltak for å bevisstgjøre forbrukere mister sin begrunnelse, men at det ikke bare blir et ansvar for de frivillige organisasjonene, slik situasjonen har vært fram til i dag. Komiteen vektlegger at det unike med Initiativ for Etisk Handel gjør det mulig for dagligvarekjedene å markedsføre seg som ”etiske kjeder”. På bakgrunn av denne høyere bevisstheten om hvordan forholdene på produksjonsstedet kan forbedres, vil dette initiativet bidra til å sikre en praksis i samsvar med sentrale internasjonale konvensjoner. Komiteen understreker betydningen av at uavhengige og kompetente instanser kan gjennomføre undersøkelser og evalueringer, for å kunne gi råd om hvordan produksjonsforholdene kan forbedres og etterprøve om standardene etterlevs. Rapportene fra slike undersøkelser og evalueringer må gjøres kjent for alle interesserte. Særlig viktig er det at menneskene i lokalsamfunnet rundt produksjonsstedet blir informert på et språk de forstår. Komiteen ser dette arbeidet som så viktig at den oppfordrer medlemmene i Initiativ for Etisk Handel til å bruke sine internasjonale nettverk til å spre denne ideen videre.

Betydningen av en ansvarlig handelspolitikk for import fra utviklingsland må understrekes.

På bakgrunn av de erfaringene som er gjort med Max Havelaar-varer, spør komiteen om det fra dagligvarekjedenes side blir satset tilstrekkelig med ressurser for å fremme omsetning av varer som tar hensyn til produsentene. Som en del av lanseringen for Initiativ for Etisk Handel, bør dagligvarebransjen utfordres til å løfte fram disse hensynene også i sin markedsføring.

For at Initiativ for Etisk Handel skal lykkes, er det også viktig at kommunene blir informert om hva som ligger i initiativet. Et tettere samarbeid med Kommunenes Sentralforbund synes naturlig, særlig knyttet opp mot det arbeidet som blir gjort for å følge opp Lokal Agenda 21.

Etisk forvaltning og etiske investeringer Komiteen erkjenner at en med dette initiativet stiller krav til dagligvarebransjen som medfører at den må gjennomtenke sin egen praksis og sine rutiner. For at slike krav skal fremmes med troverdighet, er det avgjørende at vi også ser på vår egen praksis.

Som en del av saken ”Etisk Handel – Den norske kirkes ansvar” er Kirkemøtet blitt utfordret av Kirkens Nødhjelps ungdomsbevegelse ”Changemaker”. De har oppfordret Kirkemøtet til å gjennomgå Hovedinstruksen for forvaltningen av Opplysningsvesenets Fond for å sikre at denne Hovedinstruksen benytter kriterier som sikrer at investeringer ikke blir gjort i virksomheter som krenker menneskerettigheter, arbeiderrettigheter eller miljø. Komiteen ønsker å sitere fra denne hovedinstruksens § 2-2: ”Kapitalen skal...[...] gi høyest mulig grad av avkastning med en rimelig grad av risiko. [...] Finansplasseringer skal skje... [...] i forhold til sosiale, etiske og miljømessige forhold. Finansforvaltningen skal ta hensyn til Den norske kirkes verdigrunnlag. Det skal ikke erverves aksjer i selskaper som helt eller for en vesentlig del har sin virksomhet i porno-, rustnings-, tobakks-, eller alkoholindustri.”

Komiteen vil peke på at disse kriteriene er klart retningsgivende for forvaltningen av Opplysningsvesenets Fond. Komiteen er også kjent med samtaler som er ført mellom Kirkerådet og Departementet om disse forhold. Komiteen understreker likevel at den meldte omorganiseringen av Opplysningsvesenets Fond, der Kirkerådet får sete i styret, gir mulighet til enda tettere kommunikasjon om disse sentrale spørsmål enn hva som har vært tilfellet til nå.

Videre vil komiteen peke på at det er mange kirkelige fond, eid av menigheter eller organisasjoner, som også bør gjennomgå med tanke på å sikre investeringer i etisk forsvarlig virksomhet. Det er viktig at en gjennomgang av kirkelig aksjeplassering også skjer i dialog med styrene for de stiftelsene som administrerer slike fond. Dette er en større prosess som krever en mer omfattende forberedelse enn hva det er lagt opp til under denne saken.

Til slutt vil komiteen peke på det gledelige i at etiske fondsplasseringer nå er gjort mulig i langt større grad enn tidligere. Komiteen vil her særlig løfte fram de mekanismene som søker å kanalisere kapital til småprodusenter i fattige land, slik at disse kan bruke sin skaperevne til å sikre seg og sin familie et utkomme, og fremme utvikling i et lokalsamfunn. Slik formidling av mikrokreditt framstår nå som helt reelle alternativer for plassering av kapital.

På denne bakgrunn vil komiteen understreke at prinsippene som ligger til grunn for Initiativ for Etisk Handel må ses i en større sammenheng, som vil få betydning også for forvaltningen av Den norske kirkes egne ressurser.

Komiteen ber derfor om at Kirkerådets representant i styret for Opplysningsvesenets Fond etterser at forvaltningen av Opplysningsvesenets Fond utføres på en måte som ivaretar også hensynet til menneskerettigheter, arbeiderrettigheter og miljø, samt ønsket om at investeringene skal bidra til utvikling i fattige land.

En videreføring av et arbeid som startet med "Forbruk og rettferd" Komiteen understreker det gledelige i den utviklingen som har skjedd siden Kirkemøtet 1996, som vedtok en tiltaksplan for "Forbruk og rettferd". Komiteen understreker at et bredest mulig samarbeid er helt avgjørende for å komme videre med dette viktige arbeidet. Fortsatt er den etiske bevissthet for lav, og mye arbeid gjenstår før forbrukernes valg er gjort på grunnlag av tilstrekkelig informasjon og avveininger.

Bevissthet som forbrukere er også viktig for å kunne utfordre forbrukermentaliteten som vestlige overflodssamfunn er preget av. Stilt overfor denne tendensen, er evnen til å velge annerledes eller velge bort, også viktig for å utfordre markedskreftene generelt og forbrukermentaliteten spesielt.

Komiteen diskuterte forholdet mellom Initiativ for Etisk Handel og Max Havelaar-ordningen. For komiteen er det viktig å understreke at arbeidet for Max Havelaar-varer har fungert som et bevissthetsfremmende tiltak. Informasjonen har likevel ikke kommet godt nok ut til forbrukerne, og det er også andre forhold rundt introduksjonen av Max Havelaar-varer som etter komiteens mening kunne vært bedre. For komiteen er det viktig å understreke at den tilslutningen som nå blir gjort til Initiativ for Etisk Handel medfører at det er dagligvarekjedene selv som må ta ansvar for å sikre at de varene de fører er produsert i samsvar med gitte standarder. Dermed får kjedene selv et betydelig større ansvar for direkte oppfølging av produsenter og leverandører. Dette betyr ikke at forbrukerne ikke lenger trenger å ta ansvar. Vi må som forbrukere etterspørre hvordan dagligvarekjedene etterprøver at deres innkjøpsrutiner bidrar til å fremme sosial utvikling i det aktuelle området.

Slik komiteen ser det, er dette et steg videre fra den ordningen som Max Havelaar bygger på. Det er likevel ikke komiteens oppfatning at dette

initiativet vil svekke Max Havelaar, men snarere bidra til å fremme etisk bevissthet blant forbrukerne generelt.

KIRKEMØTETS VEDTAK:

1. Kirkemøtet vil uttrykke glede over og støtte til Kirkens Nødhjelp og de andre medlemsorganisasjonenes ”Initiativ for Etisk handel” i Norge. Kirkemøtet erkjenner at etisk bevisste handlinger vi gjør som forbrukere av dagligvarer og andre varer i Norge kan skape reelle forbedringer i mange lokalsamfunn i den fattige del av verden.
 2. Kirkemøtet oppfordrer dagligvarekjedene til aktivt å fremme Initiativ for Etisk Handel i all sin virksomhet, og synliggjøre dette i sin markedsføring.
 3. Kirkemøtet oppfordrer Kirkens Nødhjelp til fortsatt samarbeid med arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner nasjonalt og internasjonalt i bestrebelsene for at initiativet skal lykkes.
 4. Kirkemøtet oppfordrer kommunene og Kommunenes Sentralforbund til å engasjere seg i Initiativ for Etisk Handel i samband med deres arbeid for Lokal Agenda 21.
 5. Kirkemøtet oppfordrer menighetene til å arbeide for større bevisstgjøring av forbrukerne når det gjelder å etterspørre varer som tilfredsstillende standardkrav som ligger i Initiativ for Etisk Handel. Denne oppgaven utfordrer kirkens etiske veiledning og menighetenes alliansebyggende arbeid lokalt, ikke minst i forhold til fagforeningene og gjennom Lokal Agenda 21.
 6. Kirkemøtet ser engasjementet for Initiativ for Etisk Handel som en videreføring av sin støtte til Max Havelaar-standardens.
 7. Kirkemøtet ber om at det i forbindelse med evalueringen av arbeidet med ”Forbruk og rettferd” til Kirkemøtet 2001 redegjøres for oppfølgingen av denne saken.
 8. Kirkemøtet ber Kirkerådet tilrettelegge neste års og framtidige års Kirkemøte i tråd med den etiske handelens hovedprinsipper.
- 80 stemmeberettigede. Forslaget enstemmig vedtatt.